

Україна у фокусі

16 – 22 червня

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>НА ВІЙНІ ЯК НА ВІЙНІ: ЩО УКРАЇНІ РОБИТИ З РОСІЄЮ?.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

16
червня

«Газпром» і «Нафтогаз України» подали взаємні позови до Стокгольмського арбітражного суду. Спершу «Газпром» подав позов з тим, щоб стягнути із «Нафтогазу України» заборгованість розміром 4,5 млрд доларів. «Нафтогаз України» у відповідь подав позов щодо ціни і вимагає у «Газпрому» повернути 6 мільярдів доларів переплати за газ у 2010 році.

17
червня

Президент України Петро Порошенко призначив экс-міністра внутрішніх справ Юрія Луценка своїм позаштатним радником, народного депутата від фракції «УДАР» Ірину Геращенко – уповноваженою з врегулювання конфлікту на Донбасі, а народного депутата від фракції «Батьківщина» Руслана Князевича – представником Президента у Верховній Раді.

У Полтавській області на транзитному газопроводі стався вибух. Міністр внутрішніх справ Арсен Аваков вважає, що вибух на газопроводі – це теракт.

У Донецьку терористи захопили приміщення НБУ. Представники самопроголошеної «Донецької народної республіки» вивезли з управління Нацбанку в Донецьку зброю інкасаторів, інкасаторські машини та значну кількість готівки.

Народні депутати не підтримали звернення Верховної Ради України до Президента України про введення воєнного стану на сході України, натомість ухвалили в цілому проект постанови про вжиття заходів для посилення рівня захисту державного кордону.

18
червня

Президент України Петро Порошенко закликав ЄС і США надати Україні допомогу в посиленні контролю над державним кордоном країни. Про це він сказав під час телефонної розмови з федеральним канцлером Німеччини Ангелою Меркель. Серед принципів мирного плану П.Порошенко зазначив «створення 10-кілометрової буферної зони на кордоні і відведення незаконних збройних формувань, звільнення всіх незаконно зайнятих адміністративних будівель, відновлення роботи місцевих органів влади, а також центральних телеканалів і радіостанцій». Президент також наголосив на необхідності децентралізації влади, проведення дострокових місцевих і парламентських виборів. Канцлер Німеччини Ангела Меркель підтримала кроки з реалізації мирного плану П.Порошенка.

Україна залишатиметься надійним транзитером газу до Європи, незважаючи на спроби Росії її дискредитувати. На цьому під час засідання уряду наголосив прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк. За його словами, в Україні прогнозували, що будуть сплановані диверсії, щоб підірвати репутацію української держави як надійного транзитера і легітимізувати будівництво «Південного потоку», мета якого – не диверсифікувати постачання газу до

Європи, а усунути Україну як ключового транзитера газу до Європейського Союзу.

19
червня

Народні депутати України більшістю голосів підтримали призначення першого віце-прем'єра Віталія Яреми на посаду генерального прокурора України, Павла Клімкіна на посаду міністра закордонних справ України, Валерії Гонтаревої на посаду Голови Національного банку України.

Генеральна прокуратура України відкрила кримінальне провадження проти экс-глави Міністерства охорони здоров'я України Раїси Богатирьової. Кримінальну справу відкрито за фактом розтрати державних коштів посадовими особами Міністерства охорони здоров'я України, в тому числі, особисто колишнім міністром охорони здоров'я України.

Президент України Петро Порошенко представив мирний план з врегулювання ситуації на сході країни, який складається із 14 пунктів. Це відбулося під час зустрічі з представниками легітимної влади Донецької та Луганської областей у Києві. Зокрема, Порошенко відзначив важливість внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади. Відтак, Президент добровільно відмовляється від можливості призначати губернаторів і голів райдержадміністрацій, проводяться дострокові місцеві вибори і обрані депутати формують місцеву раду, яка, в свою чергу, формує виконавчий комітет. Для відновлення економіки Донбасу разом з партнерами з Євросоюзу розроблено програму створення робочих місць на сході України з перспективою інвестицій і проект програми з економічної реконструкції регіону.

Президент України Петро Порошенко провів телефонну розмову з президентом РФ Володимиром Путіним. Про це повідомила прес-служба Президента. Зокрема Порошенко окреслив ключові позиції і графік реалізації мирного плану ситуації на сході держави, відзначив необхідність звільнити заручників і встановити ефективний режим контролю на українсько-російському кордоні.

20
червня

Президент України Петро Порошенко заявив, що з п'ятниці, 20 червня, по 27 червня сили антитерористичної операції припиняють бойові дії для того, щоб члени незаконних збройних формувань могли скласти зброю. За його словами, це робиться для того, щоб терористи могли скласти зброю, а ті, хто цього не зроблять, будуть знищені.

За даними Міністерства охорони здоров'я, в результаті проведення Антитерористичної операції (АТО) постраждало 968 осіб. У Збройних Силах України повідомляють, що результаті за час АТО на Донбасі загинули 156 солдатів.

21
червня

У Києві пройшов з'їзд Партії розвитку України – нової центристської партії, яка створена силами здебільшого екс-регіоналів. Одним із основних спонсорів проекту є Сергій Львовичкін, головою партії делегати з'їзду обрали Юрія Мірошніченка, колишнього представника Президента Віктора Януковича у Верховній Раді.

22
червня

Терористи ігнорують мирний план Порошенка. Впродовж останньої доби бойовики обстріляли сім блокпостів українських військових у зоні антитерористичної операції. Терористичні угруповання продовжують облаштовувати нові бази та опорні пункти.

II. Аналітична довідка

НА ВІЙНІ ЯК НА ВІЙНІ: ЩО УКРАЇНІ РОБИТИ З РОСІЄЮ?

16 червня Президент України Петро Порошенко оголосив про намір тимчасово призупинити бойові дії в межах антитерористичної операції (АТО), аби дати бойовикам-сепаратистам можливість скласти зброю. Поза тим, протягом наступних дій зіткнення між українськими підрозділами та угрупованнями сепаратистів не припинилися, а лідери самопроголошених сепаратистських республік відмовилися скласти зброю чи припинити вогонь. Незважаючи на це, 19 червня Порошенко представив свій план врегулювання ситуації на Донбасі, який включав можливість для бойовиків скласти зброю та покинути територію України. У той же час переговори України та Росії з питання ціни на газ зайшли в глухий кут, і 16 червня українська та російська державні енергетичні компанії – «Нафтогаз» і «Газпром» – подали одне на одну до Стокгольмського арбітражного суду, вимагаючи виплат великих сум штрафів. Того ж дня українська сторона заявила про відключення Росією поставок газу.

Чи здатне припинення вогню допомогти врегулювати ситуацію на Донбасі?

Як газовий конфлікт може вплинути на бойові дії на сході країни?

Припинення вогню на папері

Заява Порошенка про необхідність тимчасового припинення вогню на Донбасі викликала суперечливу реакцію в суспільстві та серед усіх безпосередньо причетних до подій у цьому регіоні. З одного боку, надання сепаратистам можливості

скласти зброю та звільнити захоплені будівлі після припинення вогню може бути розумним кроком, який дасть шанс бодай на зменшення масштабів військового протистояння і водночас засвідчить бажання української влади діяти зі своїм противником цивілізованими

методами. З іншого боку, подібний ультиматум має сенс лише в разі, якщо українські сили здатні взяти сепаратистів у кільце та повністю відсікти їх від каналів підкріплення ззовні. Останнє, у свою чергу, потребує суцільного перекриття державного кордону, чого українським силам досі не вдавалося. Навпаки, в умовах «дірявого» кордону тимчасове перемир'я може бути використано бойовиками для поповнення власних лав і переозброєння, що негативно вплине на позиції українських збройних сил. Приклади останнього можна було побачити 20 червня, коли чергова колона російської військової техніки перетнула український кордон і увійшла в Луганськ.

З іншого боку, припиняти бойові дії – навіть на короткий термін – проти опонентів, які не демонструють ніякого бажання до мирного врегулювання ситуації, виглядає не надто мудрим кроком. Закономірним результатом цього стало те, що перемир'я Порошенка

поки що так і лишилося риторичною фігурою та не призвело до зменшення масштабів збройного протистояння на Донбасі. Тому можна припустити, що пропозиція припинення вогню розглядається президентом радше як елемент збереження іміджу української влади у боротьбі з сепаратистами, а не як завдання, яке реально виконати в нинішніх умовах. Подібною виглядає ситуація і з планом перемир'я, запропонованим Порошенком: в теорії його пункти виглядають як правильні кроки для деескалації положення на Донбасі, однак в умовах озброєного протистояння з не готовими йти на жодні поступки сепаратистами виконати їх практично неможливо. Тому висунення подібних пропозицій врегулювання конфлікту не повинно будь-яким чином обмежувати чи відмінити заходи в межах АТО, адже саме від ефективності останніх наразі залежать шанси на відновлення ладу в двох східних областях України.

Зміни на енергетичному фронті

Другою ключовою передумовою припинення бойових дій на Донбасі є віднадження Росії від продовження підтримки сепаратистів в Україні. Попри український непростий характер цього завдання, Україна все ж має певні інструменти для його виконання. У той час як демонстрація успіхів і ефективності АТО може стати одним із таких інструментів, важелі економічного характеру також можуть зіграти важливу роль. У цьому контексті зрив газових переговорів між двома країнами є для української сторони чудовою нагодою убити двох зайців

одразу. По-перше, подання «Нафтогазом» позову до Стокгольмського арбітражу щодо перегляду умов контракту з «Газпромом» став логічним кроком, викликаним неможливістю домовитися з російською стороною за столом переговорів. Такий хід може дозволити українській стороні використати кризу в енергетичних стосунках із Росією для встановлення справедливої ціни на російський газ і радикального зменшення газової залежності від свого північного сусіда. Крім того, рішення «Газпрому» припинити постачання

газу в Україну може принести українській владі багато користі, адже жорстко поставив її перед необхідністю диверсифікувати джерела закупівлі природного палива і, зрештою, усунути одну з ключових передумов залежності української економіки від російської.

З іншого боку, перспектива втратити потужний важіль впливу на Україну так само може спонукати Росію переглянути свої дії щодо сусідньої держави. Спрогнозувати поведінку Росії у разі втрати частини прибутків від продажу газу Україні та здобуття Україною справжньої енергетичної незалежності досить важко, однак очевидно, що сама загроза такого розвитку подій з великою ймовірністю скоригує дії Росії щодо України. У короткостроковій перспективі це може вилитися в посилення

російської агресії – аналогічно до того, як втрата контролю над політичною елітою України спонукала Росію здійснити анексію Криму. Однак у довгостроковому плані зменшення енергетичної залежності України від Росії однозначно послабить позиції останньої та зробить її більш податливою до ведення справжніх переговорів. Крім того, це може спонукати українських олігархів, причетних до виникнення конфлікту на сході країни і водночас залежних від російського газу – передусім Ріната Ахметова – переглянути своє лояльне ставлення до сепаратистів. У цьому контексті наступ у газовому протистоянні з Росією так само може допомогти українській владі завершити війну з російськими найманцями і їхніми поплічниками на Донбасі на свою користь.

Висновки

Таким чином, події останнього тижня вкотре засвідчили, що заради врегулювання ситуації на Донбасі українська влада має приділяти більше уваги активним діям, спрямованим на нейтралізацію російського впливу в регіоні, аніж спробам налагодити переговори з озброєними сепаратистами. Це означає, по-перше, пріоритетність антитерористичної операції над спробами умовити бойовиків скласти зброю і, по-друге, використання газового конфлікту з Росією для здобуття справжньої енергетичної незалежності від свого північного сусіда. Перше необхідно для отримання тактичної перемоги над російськими і проросійськими силами на Донбасі, у той час як друге життєво важливо для нейтралізації експансіоністської політики Росії у довгій перспективі.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук